

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שוילי - ס. נשיא

בעניין: **שי מרק** פסקל **המערער**
ע"י ב"כ עוה"ד

- נ ג ד -

קצין התגמולים - משרד הבטחון **המשיב**
ע"י ב"כ עוה"ד פמ"ח

1

פסק דין

1. זהו ערעור על החלטת ועדה רפואית עליונה (להלן: "הור"ע") לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959 (נוסח משולב) (להלן: "החוק"), לענין קביעת דרגת נכות עפ"י המבחנים שבתקנות הנכים (מבחנים לקביעת דרגת נכות) תש"ל - 1969 (להלן: "התקנות והמבחנים").
2. הערעור נוגע להחלטות הור"ע מהימים 7.2.02, 30.5.02 ו-5.9.02 (להלן "ההחלטות").
3. ראוי לפרט את תולדות המקרה, כדי להבין את התוצאה אליה אני מגיע בפס"ד זה.
- ביום 1.6.00 ניתן על ידי פס"ד בע"ש 109/00 (להלן "פסה"ד"). בפסה"ד הוריתי להחזיר את ענינו של המערער לור"ע, כדי שתקבע אם יש למערער נכות פסיכיאטרית הנובעת במישרין מהחבל שנחבל המערער ביום 18.11.98. הבהרתי בפסה"ד שיש להבחין בין הנכות האורגנית (אנצפלופטיה), לבין נכות פסיכיאטרית, אם יש כזאת למערער, שאינה נובעת מהפגיעה האורגנית (לפגימה של אנצפלופטיה נקבעה נכות בת 20% לפי מבחן 29 (11)(א)(3)).
4. ור"ע שהתכנסה בעקבות פסה"ד, החליטה ב-11.1.01, שיש להכיר בנכות פסיכיאטרית צמיתה בת 5% לפי מבחן 33 א', ונימוקה היה: "היות שהני"ל מגלה תופעה סוביקטיבית הקשורה ברגשי אשמה". נכות זו נקבעה בנוסף ל-20% שנקצבו לפי מבחן 29 (11)(א)(3).
5. בימים 10.6.01 ו-9.9.01 התכנסה ועדה מדרג ראשון לענין האנצפלופטיה, והחליטה לבטל את הנכות לפי מבחן 33 א'. היה זה כנראה בעקבות מזכר פנימי של ד"ר צביה בראון

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שוילי - ס. נשיא

- 1 (שהיא "יו"ר ועדות רפואיות ארצי"), ליו"ר הועדה הרפואית, שנכתב ב-12.3.01, ובו
2 הנחיות שונות, לאור זאת שד"ר בראון סברה ש"פסק הדין מנוגד לתקנות".
3
- 4 .6 ביום 7.2.02 נתכנסה ור"ע, והחליטה לקבל את ערעור המערער על החלטת הועדה מדרג
5 ראשון מיום 10.6.01, וחזרה וקבעה נכות פסיכיאטרית בת 5% לפי מבחן 33 א', והנמקתה
6 היתה כהנמקת הור"ע מיום 1.1.01 כמצוטט לעיל. בעקבות החלטה זו נכתב מזכר חדש
7 ביום 28.2.02, ע"י הממונה על ועדות רפואיות עליונות, לפיו ראוי לבטל את הנכות לפי
8 מבחן 33 א', בהיות הפגימה כלולה במבחן 29 (א)(11), כאמור בסיפא של מבחן 29 (11),
9 שם נאמר: "הפרעות פסיכוטיות ופסיכונורוטיות הקשורות בפגיעה המוחית הטראומטית
10 האורגנית, כלולות בסעיף קטן זה ואין להוסיף עליהן אחוזי נכות לפי סעיפים 33 ו-34
11 לתוספת זו".
12
- 13 .7 בעקבות המזכר ב-28.2.02, נכתבה ב-30.5.02 תוספת לפרו' מיום 7.2.02, ובה נאמר:
14 "בעיון נוסף הועדה מבטלת את הסעיף 33 א' ומקבלת את ההחלטה של הועדה מתאריך
15 10.6.01". על תוספת זו חתום רק רופא אחד מתוך ההרכב.
16
- 17 ב-9.7.02 נכתב מזכר פנימי נוסף, ובו בקשה לנמק את החלטת הביטול של מבחן 33 א'
18 מיום 30.5.02. בעקבות זאת באה תוספת לפרו' מיום 5.9.02, ובו הנמקה המבוססת על
19 הסיפא המצוטטות לעיל במבחן 29 (11).
20
- 21 .8 אינני סבור שהועדות נהגו כפי שמן הראוי שגופים מעין שיפוטיים ינהגו. אקדים ואומר
22 שאין פגם בפעולת יו"ר ועדות רפואיות (מדרג ראשון או ור"ע), או של הממונה על הועדות
23 הרפואיות העליונות, המפנה את תשומת הלב של ועדה רפואית לטעות שנפלה כדי שהועדה
24 תשקול את עמדתה שקול נוסף. יחד עם זאת אין זה ראוי שיו"ר או ממונה יתנו הוראות
25 או הנחיות לוועדה הרפואית כיצד עליהן לפעול. שיקול הדעת הוא של הועדה הרפואית ולא
26 של היו"ר או הממונה. אצטט מפסק דין קודם בנושא זה (ע.ש. 802/02 גל נ. ק.
27 התגמולים):
28
- 29 " 8. אכן טעות לעולם חוזר, וגם ועדה רפואית יכול שתקרה לה טעות או
30 השמטה. לפיכך טוב עשה מתקין התקנות שאיפשר ליו"ר הועדה (שאינו
31 חבר בהרכב של ור"ע פלוגית, להלן "היו"ר"), או לממונה על הועדות
32 הרפואיות העליונות (להלן "הממונה"), לבדוק את פעולת הור"ע בטרם

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שווילי - ס. נשיא

1 תישלח הודעה לנכה על מסקנת הור"ע, שמא חל שיבוש בפעולת הור"ע
2 המצריך תיקון (ר' תקנה 5 (ה) של תקנות הנכים (ועדה רפואית עליונה),
3 תשכ"ד-1964, לענין היו"ר, ותקנה 7 (ד) שם לענין הממונה). סוף סוף
4 המגמה היא להגיע למסקנה נכונה, ולזכות את הנכה במה שמגיע לו, ושלא
5 לזכותו בטעות במה שאינו מגיע לו (והוא הדין לגבי ק. התגמולים).

6
7 בפסק דיני בע.ש. 699/01 כתבתי בהקשר זה:

8
9 "8. הממונה מוסמך לפנות אל הועדה ולבקש "דיון חוזר לצורך תקון טעות
10 שאינה טעות סופר" (תקנה 7 (ד) לתקנות הנכים (ועדה רפואית עליונה),
11 התשכ"ד-1964). יושם לב, מדובר בדיון חוזר לשם תיקון טעות מהותית
12 בפרו' הועדה ובדיוניה (להבדיל מטעות טכנית כגון טעות סופר, שבה עוסקות
13 תקנות 7 (א) ו-7 (ג)). ואכן יש טעם בתקנה זו, שכן בוועדות הרפואיות יושבים
14 רופאים שמומחיותם ברפואה, אך לא בהכרח בקיאים הם בצדדים האחרים
15 של החוק והתקנות והנוהלים, ועל כן טוב שיש ממונה הבקיא גם בצדדים
16 האחרים, שיכול למנוע מהועדה טעויות, בין לטובת הנכה ובין לחובתו,
17 ולגרום לתיקונו. לאור האמור אין מניעה שהממונה יפנה במזכר אל הועדה.

18
19 9. למרות הסמכות הנתונה ליו"ר או לממונה כאמור, חשוב שהיו"ר או
20 הממונה והועדה ישוו לנגדם תמיד את העקרון, שהועדה היא גוף מעין
21 שיפוטי שאין להורות לו כיצד לפסוק. לפיכך, חשוב שהיו"ר (או הממונה)
22 יעלה בזהירות בפני הועדה את הענין הצריך בדיקה ועיון חוזרים, ע"מ
23 שהועדה עצמה תגבש את דעתה שלה בעקבות ההפניה של תשומת לבה. גם
24 הועדה חייבת לדעת זאת, ועליה לדעת שאין היא חייבת, כאנוסה עפ"י דבורו
25 של היו"ר או הממונה, לשנות מדעתה הקודמת. אכן, מטבע הדברים יכולה
26 להיות לדברי היו"ר או הממונה השפעה, לאור מעמדם ולאור בקיאותם, אך
27 כאמור אסור לועדה לקבל את דבריהם, משום שהם דבריהם, בבחינת כזה
28 ראה וקדש, אלא עליה לשקול את הדברים ולהחליט עפ"י דעתה ומדעתה".

29
30 בע.ש. 669/01 כתבתי:

31
32 "בע"נ 146/99 (בענינו של הנכה גרומן שעליו מסתמך המערער) נאמר:

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שווילי - ס. נשיא

1
2 "אין לקבל את השגת המערערת אודות הפסול בהתערבות היו"ר והממונה על
3 הועדות הרפואיות לערעורים, ד"ר חרמוש. כבר נזדמן לשופטים אחרים ולי
4 להביע את דעתנו ולדחות את הטענה שהתקנות המסמיכות יושבי ראש של
5 ועדות רפואיות, או את הממונה כנ"ל, להעיר את הערותינו בטרם תינתן
6 החלטה סופית של הועדה, הן תקנות ULTRA VIRES, וכן לדחות את
7 הטענה שמדובר בהתערבות פסולה בשיקוליו של גוף מעין שיפוטי (ראה
8 פסק דינו של השופט חיים פורת בע"א 1193/97, ושל השופטת יהודית צור
9 בע"א 4153/97 ושלי בע.ג. 364/98). אכן, כפי שציינתי בע.ג. 364/98 הנ"ל,
10 יש גבולות למידת ההתערבות ולאופיה. בעניננו אינני סבור שההנחיות חרגו
11 מן הגבולות המותרים".

12
13 ובהמשך:

14
15 "הוא הדין לגבי הטענה של המערערת שהיא לא הוזמנה לועדה, בטרם
16 תחליט על הערותיו של ד"ר חרמוש. בדרך כלל סבור אני כדעת השופטת צור
17 (בניגוד לדעתו של השופט פורת), שראוי להזמין את הנכה להשמיע את
18 דבריו ולהמציא חומר רפואי (ראה פסקי הדין הנ"ל בקטע 9), אך מהטעמים
19 הנ"ל אין מקום בעניננו להורות על החזרת הדין כדי שהמערערת תשמיע את
20 דבריה".

21
22 ועוד, בע.ג. 364/98 (בענין הנכה עודי) נאמר:

23
24 "7. אינני סבור שתקנה 5 (ה) נחקקה ע"י מי שהוסמך להתקין תקנות, לפי
25 סעיף 48 לחוק. התקנות באו להסדיר את הליכי הדין בור"ע. ועדות רפואיות
26 עליונות רבות מזומנות חדשות לבקרים לדון בערעוריהם של נכים רבים.
27 חברי הועדה דנים וקובעים בעניינים בעלי חשיבות רבה, גם כלכלית, לנכים
28 ולצבור. אין זה בלתי סביר שמסקנותיה של ור"ע תהיה לנגד עיניו של אדם
29 שהוסמך עפ"י תקנות הור"ע, הוא יו"ר הועדות הרפואיות, כדי לודא שלא
30 נפלה טעות חריפה בפעולתה של ור"ע, כגון אם הור"ע תקבע בטעות דרגת
31 נכות לפגימה שלא הוכרה ע"י קצין התגמולים כ"פגימה מוכרת", או כגון
32 שנעלמה בטעות מעיני הועדה אסמכתא רפואית חשובה. מטרת התקנה היא

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שווילי - ס. נשיא

1 שהאדם המוסמך לכך, יוכל להפנות את תשומת לב הור"ע (בהרכב הקודם או
2 בהרכב החדש) לטעות כזאת. לפיכך אינני סבור שהתקנה 5 (ה) היא בבחינת
3 אולטרה וירס. אכן, השימוש בתקנה ע"י האדם המוסמך ראוי שיהא נאות,
4 שכן אם לא יהיה שימוש נאות, תהיה זו עילה טובה לערעור על החלטת
5 הור"ע. כך למשל אם יו"ר הועדות הרפואיות יחווה את דעתו מה צריכות
6 להיות מסקנותיה של הור"ע, תהיה זו התערבות בלתי נאותה ופסולה.
7 לעומת זאת הפניית תשומת לב של הור"ע לטעויות מהסוג שפרטתי
8 בדוגמאות לעיל, אין בה כדי התערבות בשיקול דעת הור"ע, אלא הפניית
9 הועדה אל החומר הרלבנטי הנכון, כדי שהור"ע תוכל להגיע למסקנה
10 הרפואית הנכונה, הדגשתי את המלה "הור"ע", כיון ששקול הדעת
11 וההכרעה תמיד הם של הור"ע ולא של היו"ר".

ובהמשך נאמר:

12
13
14
15 "11. בענין אחד סבורני שחל שיבוש בנוהל התקין. נראה לי שכאשר פועל
16 היו"ר על פי תקנה 5 (ה), ופעולתו עלולה להביא לשינוי החלטת הור"ע לרעת
17 הנכה, ראוי שהמשיב יעשה שתיים אלה: א) ימציא לנכה עותק מהמזכר של
18 היו"ר; ב) יודיע לנכה למה זה ועל מזה זה הוא מוזמן לור"ע נוספת, כדי
19 שהנכה יוכל להכין עצמו לטעון ולהגיש חומר רפואי נוסף (ראה גם דעתה של
20 השופטת יהודית צור, ע"א (ירושלים) 4153/97, דינים מחוזי, כרך לב(1)
21 669/01". עד כאן ציטוט מע"ש 669/01

22
23 9. ואולם במה דברים אמורים? בהפניית הור"ע לשיבוש על מנת שתשקול
24 מחדש בעקבות ההפניה לשיבוש, שמא ראוי לה שתשנה את החלטתה, לאחר
25 שהור"ע, ולא חבר בודד שבה, תעיין ותחליט. בעניננו לא כן קרה".

26
27 9. הפגמים בעניננו הם כדלקמן: א) היו"ר גבי ד"ר בראון, במזכרה מיום 12.3.01, נמצאת
28 בתחום ההנחיה לועדה הרפואית כיצד עליה לנהוג. ב) ד"ר בראון במזכרה הנ"ל, מתוך
29 שהיא חולקת על פסה"ד הקודם, מציעה את דרך הפעולה לועדה הרפואית. אין זה מן
30 הראוי שיו"ר או ממונה לא יפעל עפ"י פסק דין, ואם הוא סבור שנפלה טעות בפסה"ד,
31 הדרך לשינוי פסה"ד קבועה בחוק. ג) גם המזכר מיום 28.2.02 הוא בבחינת הנחיה לועדה

בתי המשפט

עש 000907/02

בבית המשפט המחוזי בחיפה

בפני כב' השופט י. יעקבי-שווילי - ס. נשיא

- 1 הרפואית העליונה. נאמר שם: "לפי זה נראה לי שיש מקום להחזיר את התיק לור"ע על
 2 מנת לבטל פגימה מס' 2" (הכונה למבחן 33 א', י.י.ש.).
 3
 4 10. השאלה הניצבת בפתח עיניים לאור האמור לעיל היא, כיצד ראוי לנהוג: האם להחזיר את
 5 הענין לור"ע כדי שתשקול מחדש על פי ההנחיות שבפסה"ד, או שמא להעתר לבקשת ב"כ
 6 המערער, באופן שביהמ"ש ישיב למערער את אחוזי הנכות שנגרעו ממנו.
 7
 8 סבורני שנכון שבמקרה דגן אלך בדרך שבקשני ב"כ המערער לילך. הטעם לכך הוא
 9 שהור"ע בשתי הזדמנויות (ב-11.1.01 וב-7.2.02), כאשר החליטה מדעתה ועל דעתה, ללא
 10 התערבות יו"ר או ממונה, קבעה למערער נכות פסיכיאטרית בת 5% לפי מבחן 33 א'.
 11
 12 11. סוף דבר, אני מקבל את הערעור ומורה להעניק למערער 5 אחוזי נכות נוספים על ה-20%
 13 שנקבעו לו, באופן שהנכות המשוקללת תהיה 24%.
 14
 15 המשיב ישלם למערער סך 3,000 ש"ח שכי"ט עו"ד בתוספת מע"מ.
 16
 17
 18

נכתב ונחתם ביום: י' באדר א תשס"ג (12.2.03).

י. יעקבי-שווילי - ס. נשיא

מזכירות
 י. יעקבי-שווילי

למזכירות: נא להמציא לב"כ הצדדים.

ד.א. / 1n.100090702d